

Konstfack
Rektor

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Lisa Jämtsved Lundmark
08-563 088 03
lisa.jamtsved.lundmark@hsv.se

Beslut
2012-06-19
Reg.nr 641-5567-11

Beslut om tillstånd att utfärda masterexamen inom området bildpedagogik

Högskoleverket beslutar att inte ge Konstfack tillstånd att utfärda masterexamen inom området bildpedagogik.

Ansökan och ärendets hantering

Konstfack har ansökt hos Högskoleverket om tillstånd att utfärda masterexamen inom området bildpedagogik.

För granskning av ansökan har Högskoleverket utsett två sakkunniga: fil. dr Bengt Lindgren, Göteborgs universitet och professor Liv Merete Nielsen, Högskolen i Oslo og Akershus.

De sakkunnigas bedömning baseras dels på Konstfacks ansökan om examenstillstånd, dels på intervjuer som genomfördes i Högskoleverkets lokaler den 27 mars 2012. Vid detta tillfälle fördes gruppvisa samtal med högskolans ledning, institutions- och områdesledning, studenter och doktorander samt med lärare.

Bedömning

Bedömningen har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen och utifrån de aspekter och kriterier som Högskoleverket har utarbetat och som återfinns i *Vägledning för ansökan om masterexamenstillstånd*, reg.nr 643-2687-08.

De sakkunnigas bedömning är att Konstfack ännu inte har förutsättningar att ge utbildning på masternivå inom huvudområdet bildpedagogik. Definitionen som Konstfack ger området bildpedagogik är alltför generell. Den forskarmiljö som finns är inte tillräcklig och en forskarutbildningsmiljö inom bildpedagogik saknas. Ovanstående brister påverkar också utbildningens utformning där den successiva fördjupningen inom bildpedagogik är svår att urskilja. Avgränsningen gentemot andra näraliggande områden, samt forskningsanknytningen blir även den otydlig. Det finns också brister i lärolagets kompetens. Det finns varken någon docentkompetent forskare eller lärare

inom bildpedagogik anställd vid Konstfack. Tillgången på lärarkompetens inom bildpedagogik på Konstfack präglas således inte av stabilitet och varaktighet. Slutligen menar de sakkunniga att ett väl fungerande kvalitetssäkringssystem borde fångat upp de brister som finns i denna examenstillståndsansökan. Konstfacks kvalitetssäkringssystem verkar inte fungera i praktiken.

Högskoleverket instämmer i de sakkunnigas bedömning. De sakkunnigas yttrande bifogas.

Högskoleverkets beslut

Högskoleverket beslutar att avslå Konstfacks ansökan om tillstånd att utfärda masterexamen inom området bildpedagogik.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskansler Lars Haikola efter föredragning av utredare Lisa Jämtsved Lundmark i närvaro av stabschef Lennart Ståhle, enhetschef Per Westman och ställföreträdande avdelningschef Karin Järplid Linde.

Lars Haikola

Lisa Jämtsved Lundmark

Kopia:
Utbildningsdepartementet
De sakkunniga

Granskning av ansökan om tillstånd att utfärda masterexamen i bildpedagogik

Uppdraget

Konstfack har den 14 oktober 2011 ansökt till Högskoleverket om tillstånd att utfärda masterexamen i bildpedagogik. Vi, fil. dr Bengt Lindgren, Göteborgs universitet och professor Liv Merete Nielsen, Högskolen i Oslo og Akershus, har fått i uppdrag av Högskoleverket att granska ansökan.

Bedömning

Vår bedömning har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen och utifrån de aspekter och kriterier som finns sammanställda i *Vägledning för ansökan om masterexamenstillstånd*, reg.nr 643-2687-08. Underlag för bedömningen har varit Konstfacks ansökan om examenstillstånd samt intervjuer som genomfördes i Högskoleverkets lokaler den 27 mars 2012. Vid detta tillfälle genomfördes gruppvisa samtal med högskolans ledning, institutions- och utbildningsledning, studenter och doktorander samt lärare.

Område för examenstillstånd

Beskrivning

Benämningen på området och huvudområdet är bildpedagogik. Utbildningen omfattar 120 högskolepoäng, bestående av obligatoriska kurser fördelade över ett magisterår och ett masterår. Kurserna har följande benämningar (antalet högskolepoäng inom parentes):

År 1: Kurser på avancerad nivå motsvarande magister

- Vetenskapsteori, utbildningsvetenskap och pedagogisk filosofi (15)
- Estetiska kunskapsformer – teorier och metoder (15)
- Visuella miljö- och stadsstudier med mångvetenskapliga perspektiv (15)
- Självständigt arbete – att utforska lärande i pedagogiska rum (15)

År 2: Kurser på avancerad nivå motsvarande master

- Visuell etnografi och lärande (7,5)
- Visuell etnografi och lärande, fältstudier (7,5)
- Diskursanalys inom bildpedagogik (15)
- Examensarbete med dubbelt perspektiv – teori och gestaltning (30)

Bedömning

Områdets omfattning och avgränsning är inte tydligt definierat. Definitionen av utbildningens innehåll är allmän och saknar djup. Det är ingen tvekan om att tvärvetenskaplighet och överskridande av traditionella gränser mellan områden kan medföra en speciell dynamik i en utbildning, men en generell masterexamen inom ett område förutsätter också att fördjupning och progression ska kunna identifieras och utvecklas inom detsamma. Konstfacks egen beskrivning av området är mångtydig och består i stora delar av en historisk översikt av utvecklingen av den egna bildpedagogiska profilen, bland annat konkretiserad i bildpedagogikens forskningsfält som bestående av i huvudsak tre traditioner; pedagogik, bildvetenskap och bildframställning. I ansökan uppger Konstfack att: *"Bildpedagogik är i dag ett etablerat begrepp och kunskapsområde i forsknings- och utvecklingsammanhang, men har ännu inte etablerats som forskningsdisciplin inom högskolan"* (s. 2).

Bildpedagogik som begrepp och som område problematiserades i Högskoleverkets utvärdering 2005. Bedömningsgruppen konstaterade då bland annat detta: *"Bildpedagogiken som vetenskaplig disciplin och ämne inom institutionen behöver diskuteras djupare. (...). Relationen mellan bildvetenskap, bildpedagogik och didaktik, och hur de ska integreras i utbildningarna, förefaller oklar. Bedömargruppen vill också framhålla att andra pedagogikteoretiska perspektiv på det bildteoretiska kan vara lika relevanta som didaktiken."* (Utvärdering av grund- och forskarutbildning inom ämnesområdena pedagogik, didaktik och pedagogiskt arbete vid svenska universitet och högskolor. Del 2, Rapport 2005:19 R, s. 90.)

Konstfacks aktuella ansökan om masterexamen i bildpedagogik förefaller inte ytterligare kunna klargöra dessa förhållanden eller erbjuda en tydligare avgränsning och definition gentemot närliggande områden. Snarare är den aktuella ansökan i flera avseenden exempel på en ytterligare breddning och tvärvetenskaplighet. Det talas om mellanposition, spänningsfält, dubbla perspektiv och läroprocesser samt interdisciplinärt utbyte.

I ansökan är utbildningens kärna och progression något oklart formulerad. Vid samtal med representanter för utbildningen framkom att *det dubbla perspektivet* är själva kärnan i utbildningen. *Det dubbla perspektivet* omtalas bland annat på följande sätt i ansökan: *"Genom det dubbla perspektivet visar vi på möjliga vägar att låta konst och vetenskap samverka och berika varandra"* (s. 8). Ett sådant *dubbelt perspektiv* förstått som en önskan om att kombinera teori och konstnärligt arbete är intressant, men som kärnan i en master i bildpedagogik handlar detta mer om formen än om utbildningens mål och innehåll. En kombination av teori och praktik är för generell för att teckna en bild av utbildningens innehåll och progression. Innebörden i formuleringen *det dubbla perspektivet* är således oklar. Att betydelser framställs via olika presentationsformer (exempelvis text och bild) förefaller inte med självklarhet medföra att det därigenom formuleras olika *perspektiv* i betydelsen kunskapsperspektiv (exempelvis kognitivistiskt eller konstruktivistiskt). Ett ytterligare förtydligande av begreppet verkar vara av väsentlig betydelse.

Sammanfattningsvis kan konstateras att området bildpedagogik är alltför omfattande och avgränsningarna oklara.

Sammanfattande bedömning: Aspekten område för examenstillstånd är otillfredsställande.

Nära anknytning till utbildning på forskarnivå

Beskrivning

Det finns en ambition att bygga upp en forskarutbildningsmiljö vid Konstfack, men någon doktorand inom området bildpedagogik finns inte. En doktorand i konstnärliga forskningsprocesser finns. Magisterstudenterna bjuds in att ta del av den seminarieverksamhet som finns, med bland annat högre seminarier 2–3 gånger per termin. Flera av Konstfacks f.d. magisterstudenter har blivit antagna till forskarutbildning vid andra lärosäten. Förra året antogs tre av magisterstudenterna till forskarutbildning vid Stockholms universitet och Göteborgs universitet. Tanken är att forskarutbildningsmiljön ska byggas upp successivt parallellt med att masterutbildningen etableras.

Bedömning

Det finns en ambition att bygga en stark forskarmiljö i bildpedagogik vid Konstfack, men den forskarmiljö som finns idag är inte tillräcklig och en forskarutbildningsmiljö saknas. Det är dock positivt att Konstfacks magisterstudenter blir antagna till forskarutbildning vid andra lärosäten. Det är också positivt att magisterstudenter bjuds in till högre seminarier.

Sammanfattande bedömning: Aspekten nära anknytning till utbildning på forskarnivå är otillfredsställande.

Lärarkompetens och lärarkapacitet

Beskrivning

I sin ansökan presenterar Konstfack åtta fast anställda lärare med kompetens inom området bildpedagogik. Av dessa är tre lektorer i didaktik, tre professorer i närliggande områden (Fine Arts, konstnärlig forskning, visuell kommunikation), en doktorand i Fine Arts samt en lektor i konstvetenskap. Lärarna har erfarenhet av att handleda studenter på magisternivå men deras erfarenhet av handledning på masternivå framgår inte av ansökan. Tre lärare leder doktorander. Konstfack har dessutom knutit två externa professorer i pedagogik till sig som på 10–20 procent vardera ska stärka den planerade utbildningen. Dessa professorer är anställda vid Stockholms universitet.

Bedömning

Det finns varken någon docentkompetent forskare eller lärare inom bildpedagogik anställd vid Konstfack. Därför har Konstfack knutit till sig två professorer i pedagogik från Stockholms universitet som ska medverka i den planerade masterutbildningen. Tillgången på lärarkompetens med tillräcklig akademisk nivå inom bildpedagogik på Konstfack präglas således inte av stabilitet och varaktighet. Kompetensen inom bildpedagogik står inte i proportion till utbildningens beräknade innehåll

och omfattning för att kunna tillgodose behovet av undervisning, handledning och examination på masternivå.

Samarbete med lärare inom andra närliggande områden inom Konstfack finns och är tillfredsställande.

Sammanfattande bedömning: Aspekten lärarkompetens och lärarkapacitet är otillfredsställande.

Utbildningens utformning

Beskrivning

Alla kurser är klassificerade på avancerad nivå. Av kursplanerna framgår inte vilka kurser som kan räknas till huvudområdet bildpedagogik och därmed ingå i fördjupningen av utbildningen. Kursernas plats i bildpedagogikens successiva fördjupning och progression framgår inte heller.

Det bildpedagogiska området beskrivs som tvärvetenskapligt till sin karaktär, och består av pedagogik, didaktik, ungdomskulturforskning, etnografiska teorier och metoder samt konstnärliga ämnen.

Bedömning

Progressionen och fördjupningen i utbildningen är otydlig. Sakkunniga har inte kunnat avgöra vilka kurser som skapar den successiva fördjupningen och uppfyller examensordningens krav på minst 60 högskolepoäng inom huvudområdet bildpedagogik.

Den successiva fördjupningen inom området bildpedagogik mellan år ett och år två ter sig svårbedömd, eftersom innehållet i utbildningen är mångdisciplinärt. År två förefaller dock medföra en vändning mot området visuell kultur, mer specifikt i visuell etnografi och diskursanalys. Även vid en jämförelse mellan det självständiga arbetet i år ett och examensarbetet i år två tycks en tyngdpunkt ligga på pedagogiska rum och lärandeperspektiv det första året, och på studier av visuell kultur och gestaltning det andra året. En utbildning på avancerad nivå med inriktning mot den visuella kulturens breda forskningsområde kan vara angeläget, men definitionen av huvudområdet och avgränsningen gentemot andra närliggande områden, samt forskningsanknytningen (till t.ex. pedagogikområdet) blir även här otydlig. När det gäller den i ansökan angivna litteraturen i det planerade masterprogrammet är teori- och metodlitteratur inom utbildningsvetenskap svagt representerad i förhållande till att vara tänkt som ett område inom pedagogik.

De sakkunniga är kritiska till att studenter utan utbildning inom bildpedagogik, med endast ”erfarenhet av bildpedagogiskt arbete”, ska kunna antas till denna masterutbildning.

Sammanfattande bedömning: Aspekten utbildningens utformning är otillfredsställande.

Kvalitetssäkring

Beskrivning

Konstfack bedriver systematiskt kvalitetsarbete, med kontinuerliga värderingar och uppföljning på flera nivåer. Nämnden för utbildning och forskning (NUF) vid Konstfacks lärarutbildning ansvarar för utveckling och samordning av lärarutbildning samt av forskning och konstnärligt utvecklingsarbete inom det bildpedagogiska fältet. NUF kommer att vara beslutande organ vad gäller masterutbildningen i bildpedagogik.

Inom NUF:s ansvarsområde ligger bland annat att inrätta, revidera och avveckla kurser samt fastställa kursplaner i program på grundnivå och på avancerad nivå. Detta sker genom regelbundna rapporteringar av kursvärderingar och utvärderingar, samt att alla kursplaner går igenom för eventuella revideringar två gånger per år. Förslag till kursplaner utarbetas av det lärarlag som arbetar i de aktuella kurserna, innan de lämnas för beslut av NUF. Vidare ska NUF fastställa lokal examensordning för lärarutbildning och framtida masterutbildning, samt inrätta huvudområdet på grundnivå och avancerad nivå inom det bildpedagogiska området. Dessutom ska NUF lämna förslag till rektor om inrättande av utbildningsprogram samt omprövning eller nedläggning av befintliga lärarprogram och inriktningar inom lärarprogram.

Vid institutionen för bildpedagogik finns också ett forskningsråd, som består av professor, prefekt samt institutionens lektorer. Här behandlas och bereds frågor som berör utbildningen på avancerad nivå vilka sedan beslutas om av NUF eller som prefektbeslut.

Bedömning

Konstfack har ett väl beskrivet system för kvalitetsarbete. Trots detta är flera aspekter i denna examenstillståndsprovning otillfredsställande och oklart beskrivna i ansökan vilket borde fångats upp i kvalitetssäkringsarbetet. Detta visar att Konstfacks goda intensioner om kvalitetssäkring, likväl inte fångat upp bristerna i ansökan. De sakkunniga anser att kvalitetssäkringssystemet inte fungerar i praktiken.

Sammanfattande bedömning: Aspekten högskolans kvalitetsarbete är otillfredsställande.

Infrastruktur

Beskrivning

En avgörande del av infrastrukturen på Konstfack är tillgång på relevanta informationsresurser och kunskap om hur de kan användas på bästa sätt. Biblioteket utgör en viktig del av denna infrastruktur med en bred och varierad bok- och tidskriftssamling, samt flera databaser inom Konstfacks discipliner. Biblioteket arbetar för att vidareutveckla sin resurs- och kompetensbas i syfte att förstärka, fördjupa och tydliggöra bibliotekets tjänster gentemot Konstfacks forskare genom att satsa på det elektroniska biblioteket, sökguide på webben, open access och utbild-

ning av personalen. Konstfack som högskola är utrustad med verkstäder för olika utbildningar.

Bedömning

Infrastrukturen är tillfredsställande på Konstfack.

Sammanfattande bedömning: Aspekten infrastruktur är tillfredsställande.

Sammanfattande bedömning och motivering till förslag till beslut

Sammanfattningsvis är vår bedömning att Konstfack ännu inte har förutsättningar att ge utbildning på masternivå inom huvudområdet bildpedagogik. Den definition som Konstfack ger området bildpedagogik är alltför generell för att vi ska få en tydlig bild av utbildningens innehåll och progression. Området bildpedagogik behöver tydliggöras innehållsmässigt och även avgränsas tydligare. Den forskarmiljö som finns idag är inte tillräcklig och en forskarutbildningsmiljö, som skulle komma masterstudenterna till del, saknas.

Ovanstående brister påverkar också vår bedömning av utbildningens utformning där vi har svårt att se den successiva fördjupningen inom bildpedagogik. Avgränsningen gentemot andra näraliggande områden, samt forskningsanknytningen blir även den otydlig. Utbildningsvetenskap är svagt representerat i litteraturen i det planerade masterprogrammet och vi är kritiska till att studenter utan utbildning inom bildpedagogik, med endast ”erfarenhet av bildpedagogiskt arbete”, ska kunna antas på denna masterutbildning.

Vi finner också brister i lärolagets kompetens. Det finns varken någon docentkompetent forskare eller lärare inom bildpedagogik anställd vid Konstfack. Tillgången på lärarkompetens inom bildpedagogik på Konstfack präglas således inte av stabilitet och varaktighet.

Slutligen menar vi att ett väl fungerande kvalitetssäkringssystem borde fångat upp de brister som finns i denna examenstillståndsansökan. Konstfacks kvalitetssäkringssystem verkar inte fungera i praktiken.

Förslag till beslut

Mot bakgrund av ovanstående föreslår vi att Högskoleverket beslutar att inte ge Konstfack tillstånd att utfärda masterexamen i bildpedagogik.

De sakkunniga

Bengt Lindgren

Liv Merete Nielsen